

(p. 81); locul de casă al lui Gheorghe hagiul Halepliu din ulița cea mare (p. 82—83); tot acolo al lui Apostol neguțator (p. 84) la 1700; al lui Alexandri giuvaergiu la biserica Colții (p. 85) în 1701; al jup. Apostol în 1703, la care face mărturie și popa Oprea dela biserica din Prund (p. 86); cel cumpărat de Alexandri vornicul dela Mihul cavaful în mahalaua Colții, între al lui Alexandri vornicul și Maxim neguțatorul la 1706 (p. 87—88). Iana, soția lui Mihul, ar putea fi fundatoarea bisericii Enei (p. 88). Mihul a ridicat și biserica Bradu-Boteanu și a fost conducătorul lucrărilor noiei biserici dela Colțea (p. 89). Se amintește și «baia cea veche a Mitropoliei» (p. 90). Egumenul dela Sf. Sava schimbă un loc, cu case și pivniță, primit dela Șerban-Vodă, pentru altul asemenea al lui Alexandri vornicul Doamnei (p. 90—91). Schimbul se face la porunca Domnului în 1708. Foarte prețioasă mărturia lui Mihai Racoviță al Moldovei despre spitalele și școalele întemeiate de Mihai Cantacuzino «într'aceste doao rumânești vecine țări» (p. 92—93) în 1708. Chiriță vinde o prăvălie (p. 94—95), transcriere corectă: acestu zăpis, nu această (!) zăpis). Lambră (Lambru) Manu vinde în 1709 un loc Ghinei pârcălabul, vecin cu jup. Apostol, Toma vel spat. Cantacuzino și jup. Cârtea Zrănu pe podul uliții (p. 95—96). Locul lui Chiriță băcanul, unde a fost prăvălia lui Filip, trece la Necula băcanul în 1709 (p. 97—99). Alexandra lui Gheorghe hagiul Halepliu vinde casele ce are dela primul soț Avram, ginerelui ei Șarban Lămoțescu (p. 99—100) în mahalaua Colții. În 1715 Mihai Cantacuzino spatar, cumpără casele «ce sânt lipite de zidul sfintei mănăstiri Tresfetitele, ce să numește Colțea», dela vorn. Alexandri (p. 102—103). Tot acolo cumpără alt loc și Toma, ginerelul spătarului, dela Șarban (p. 104). Nedelco vinde altă prăvălie jup. Nastasie vataf de băcani la 1718 (p. 105). Stamata lui Cârstea cojocarul vinde case neisprăvite în mahalaua Săpunarilor și lângă ulița despre Scaune lui Dragomir ceașul spătăresc (p. 106). Biserica Scaune apare la 1703 (p. 107). Mănăstirea Colței cumpără și alte locuri (p. 108—109). O altă prăvălie apare lângă hanul lui Șarban Vodă (p. 110—111); apoi o pivniță (p. 111—112). Iordache Botez lasă casele Mitropoliei spre a fi îngropat acolo; are multe datorii la cârciumărese (pp. 113—115). Un alt loc lângă Colțea vinde Șerban Greceanu la 1727 (p. 115—116). Casele Stamatei din mah. Săpunari trec acum la jup. Costandin în 1729 (p. 116—117). Costandin Crețul schimbă moșia Ușaci cu niște case dărpănite în București ale Mitropoliei (p. 119). O altă prăvălie la hanul lui Șerban-Vodă trece la m-reă Sinaia (p. 122—123). Mai multe locuri bucureștene întâlnite în 1626 (p. 124). Focul din București la 1739 e indicat în același an (p. 127—128). Mahalale, locuri, case, ulițe apar și se repetă tot mai mult. Dar și lucruri nouă: epitropia dela Colțea vrea să-și facă han în 1746 (p. 134—135), care în anul următor era în lucru și încă de piatră (p. 136—137). Dionisie vlădica de Pafos își face o căscioară (p. 137—138 și 143—151). Pentru terminologia tipografică la 1748 (v. p. 138—142). De aici înainte se înmulțesc scutirile și daniile pentru Colțea, dela mici și dela mari și se adaugă cumpărările în împrejurimi.

La 1761 apare «ulița cea noao» (p. 166), spitalurile ceale vechi, hanul Colței, hanul Dracii la 1763 (p. 167), spițeria (p. 184), prăvălie în Târgul Cucului (p. 187), «zidul plimbării mănăstirii» (p. 193). Zăpisele pivniței mănăstirii Colțea și condica m-rii au fost pierdute: mitropolitul Grigorie dă carte de blestem pentru aflare la 1777 (p. 209). Și un proces edilitar în 1787: medelnicerul Mihalache să-și astupe «plimbarea» și o fereastră care supăra pe vecinul Dumitrache Miuleț postelnic (p. 231). În 1788 apare și un Alban legătorul (p. 235). Sărăria apare iar la 1792 (p. 258). La 1799 apare podul în fața hanului lui Șerban-Vodă (p. 268—269).

De aici înainte afacerile mănăstirii se împletesc tot mai mult cu ale negustorilor și orășenilor. Știrile sunt tot mai abundente, casele și proprietățile boierești distingându-se tot mai precis. Evident că pe lângă toate acestea se adaugă și alte informații, de natură variată, ca în orice colecție importantă de documente.

Nu credem că e fericită transcrierea snă pentru sină, căci ajunge și la non-sensuri. De asemeni, de ce odată Paful (p. 136) și apoi Pafos (p. 143)? Nu folosește la nimic îndreptarea erorilor unor predecesori nemărturisiți (de ex. cu privire la locul unde era carvasanaua turcească sau vama mare, p. VIII, sau despre acel Nedelcu, cum s'a scris de curând (p. 10), când alții, ca Iorga (p. 4, 80), Const. G. Manu, I. Filitti (p. 47), părintele Negulescu, G. D. Florescu (p. 48), Const. Erbiceanu (p. 139) etc., nu sunt cruțați cu niciun prilej. Ori sunt nume sacre?

Tcate actele, afară de vreo câteva dela Arhivele Statului și unul fără indicație (Nr. 69), provin din arhiva Eforiei Spitalelor Civile. Prin aceasta, întru cât colecția nu este publică ediția câștigă și mai mult în valoare. Căci, precum s'au pierdut altădată documente, măcar că au fost duse la Brașov » pentru întâmplarea vremilor » (la 1773, p. 181), se pot pierde și azi. Editându-le, d-l Ionașcu a salvat o bună parte din material. Ii dorim să continue chiar și numai cu ediția neadăugită de numeroasele și lungile note genealogice, care-și pot găsi locul separat.

A. S.

G. OPRESCU, *Manual de istoria artei*, vol. I—III, București, 1943—1945.

D-l G. Oprescu, profesorul de istoria artei la Facultatea de Litere din București, a dat la iveală una din cele mai utile lucrări apărute în ultimul timp. Fără îndoială scrierea unui manual, care presupune lectură bogată, spirit critic în lectură, alegere fericită și sinteză obiectivă, nu este cel mai ușor lucru de făcut. Din această cauză se vede lipsa aproape totală în literatura noastră, a unor astfel de îndrumătoare în cultură, căci manualele de școală cu care suntem obișnuiți, nu răspund acestei chemări. D-l profesor Oprescu a știut să răspundă acestui postulat și a isbutit să ne dea un manual desvoltat, scris limpede și ilustrat cu îngrijire, care nu se adresează numai studentului universitar, ci și oricărui om de cultură.

Primul volum tratează despre arta medievală, dela schimbarea artei clasice în artă creștină, cu o sumară prezentare a artei barbare și pe larg arta bizantină și mai ales romanică. Arhitectura și artele minore, care fac legătura cu arheologia, își au și ele rezervate suficiente pagini. Cum era și firesc, aproape jumătate din volum e atribuit Renașterii în Italia și în afară de Italia.

Vol. II ocupă barocul și secolul al XVIII-lea. Pentru sec. al XVII-lea sunt rezervate câteva pagini (242—248) și țărilor române, dar Transilvania, care putea fi bine reprezentată, lipsește. D-l Oprescu mănuește cu ușurință portretul, cum e acela plin de umanitate al lui Rembrandt (p. 181—195). Descrierea operelor este vie, colorată, fără a face apel la o terminologie babilonică, din nefericire atât de răspândită în scrisul nostru. Aceași formă și la prezentarea operelor arhitectonice mai modeste, ca Hôtel de Soubise (p. 258—259).

Vol. III, privitor la secolul al XIX-lea, cu lupta între clasicism și romantism în toată Europa, aduce istoria artei aproape de timpul nostru. Tot ce e bine precizat în istorie, nume și opere, figurează aici, cu toată greutatea pe care o întâmpină eclectismul pentru această vreme. Aici s'au strecurat unele greșeli de tipar: tranzație pentru tranziție (p. 73). Arcola pentru Arcole (p. 104).

Fiecare volum are o bibliografie critică, foarte folositoare pentru cel care ar dori să cunoască mai în amănunt oameni, opere, curente. Am fi dorit o listă a figurilor și o tablă de materii mai dezvoltată, care să suplinească lipsa unui indice general, care în astfel de lucrări ar fi luat în adevăr proporții prea mari. Execuția tiparului în general bună pentru text, lasă de dorit în ceea ce privește acurateța reproducerilor.

Cât era de așteptată o astfel de lucrare se vede din succesul obținut. Vol. I a și ajuns la a treia ediție. Avem impresia cetind prefața celui de al III-lea volum, că este ultimul. Așteptăm totuși și pe al patrulea cu contemporanii.

A. S.

Prof. GEORGE POTRA, *Hanurile bucureștene*, București « Tiparul Românesc », 1943, 96 p. + 34 pl. afară din text. (Camera de Comerț și Industrie din București). (Extras din « Buletinul Camerei de Comerț și Industrie » din București, anul LII, 1943, nr. 69).

D-l Potra, un cunoscut cercetător al Bucureștilor de altădată, dă o bogată enumerare a hanurilor bucureștene. Din scurta introducere se vede că erau de trei categorii: cele mari făcute de Domni, mari, frumoase, cu biserici în mijloc, ocupau rangul I-ii, cele de al doilea rang erau ale boierilor și marilor negustori și în sfârșit cele de al treilea rang, mici și sărăcăcioase la care trăgeau în special țărani. Enumerarea lor se face în ordine alfabetică.

Amintim hanul Bosel, Cazoti, Colței, Constantin-Vodă, ridicat între 1690—1700 și căruia i-a luat loc palatul Poștei

(p. 16), hanul Filăret-Mogoșoaia, unde e Teatrul Național hanul Filipescu, în fața Prefecturii Poliției Capitalei de azi, hanul Sf. Gheorghe-Nou, hanul Grecilor, în fața Băncii Naționale de azi (p. 25—26), hanul Krețulescu, la biserica cu același nume, hanul Manuc, actualul hotel Dacia; aici și o biografie a lui Manuc-Bei (p. 29—32) cu larg istoric al hanului, zidit la 1808 (p. 32—42), hanul Papazoglu din sec. al XVIII-lea (p. 45—47), hanul Roșu, hanul Stavropoleos peste drum de hanul Grecilor, hanul Șerban-Vodă din 1683—1686, unde e Banca Națională și vecinătățile ei (p. 53—57), hanul cu Tei (p. 57—61), hanul lui Zamfir (p. 62—64) și Zlătari. Sunt încă multe alte hanuri al căror nume nu l-am dat aici. La fiecare din ele, în limita informației avute, se face o localizare față de situația actuală și un istoric mai scurt sau mai întins.

La sfârșit se adaugă 24 documente (1672—1858) din colecțiile Academiei Române, Arhivele Statului din București și Carnic Dermengian (p. 69—96). Ilustrația, foarte bogată, privește o bună parte din hanurile studiate. Se dau și câteva portrete de vechi negustori bucureșteni.

Contribuția istorică pe care o aduce d-l Potra, este bine venită. Ar mai fi de urmărit și din punct de vedere arhitectonic, spre a se ști felul de construcție în trecutul Bucureștilor. Aici arhitecții noștri au a-și spune cuvântul. Sunt însă sigur că ilustrația dată de d-l Potra le poate aduce servicii mari pentru restaurări de monumente bucureștene.

A. S.